

Marleen Anthonissen-
van der Louw

Dagboek uit
JERUZALEM

*Het dagelijks leven
in de Heilige Stad*

Dagboek uit Jeruzalem

In herinnering aan Ilja
Voor Marieke en Niels

Mijn zoon/dochter, als je in acht neemt wat ik zeg, mijn richtlijnen altijd onthoudt, een open oor hebt voor mijn wijsheid, een geest die neigt naar inzicht, als je erom vraagt de dingen te begrijpen, roept om scherpzinnigheid, ernaar zoekt als was het zilver, ernaar speurt als een verborgen schat – dan zul je ontdekken wat ontzag voor de HEER is, dan zul je kennis van God verwerven. Want het is de HEER die wijsheid schenkt, Zijn woorden bieden kennis en inzicht.

Spreuken 2: 1-6

Dit alles schrijf ik opdat niemand u met fraaie redeneringen op een dwaalspoor brengt. [...]. Volg de weg van Christus Jezus, nu u Hem als uw Heer aanvaard hebt. Blijf in Hem geworteld en gegrond, houd vast aan het geloof dat u geleerd is en wees vervuld van dankbaarheid.

Kolossenzen 2:4, 6 en 7

*Op de berg, in het dal,
God is overal*

Marleen Anthonissen-
van der Louw

Dagboek uit
JERUZALEM

*Het leven van een pastoraal
werker in de Heilige Stad*

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

Ontwerp omslag: studio-mol.com
Illustratie omslag: istockphoto.com
Lay-out binnenwerk: studio-mol.com
Foto achterzijde: Christine Raven

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door *Kerk in Actie*

Copyright *Gebed om zegen* (Opwekking 710):
Tekst: Hans Maat
Muziek: Gerrit A. Dekker
© 2005 Unisong Music Publishers t/a HGJB Music

Copyright *Door de wereld gaat een woord*: © Jan Wit

De bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan De Nieuwe Bijbelvertaling (NBV), © Nederlands Bijbelgenootschap 2004, behoudens aanpassingen van de auteur.

ISBN 9789023957461
ISBN 9789023957478 (ebook)
NUR 700
www.kokboekencentrum.nl

© 2019 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht

Alle rechten voorbehouden

KokBoekencentrum Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Inhoud

Voorwoord	7
Leeswijzer	8
Inleiding	10
In Jeruzalem	14
Pesach en Pasen	16
Boete en Verzoening	19
Ons huis	22
Medeleven en medelijden	24
Israëlzondag	27
De makelaar	30
Een voltreffer	33
Op ziekenbezoek	35
God kent geen grenzen	38
De medaille heeft twee kanten	40
Een middagje geschiedenis	43
De kracht van het Levende Woord	46
Werk aan de winkel	49
Buurman	52
Zon, zand en zinnige gesprekken	54
Leven alsof het je laatste dag is	57
Vrijwilligerswerk	59
Een bijzondere band	62
Eenheid en Gebed	65
Vasten voor het leven	67
De cirkel is rond	70
Mensen van vlees en bloed	73
Een bijzondere man	75
Dialoggroep	78
Op reis met Jezus	81

Geen scheidingsmuur meer	83
Spiegel van het jodendom	85
Kerkelijke uitzending	88
Wat moet ik doen?	91
Naar Gods beeld	94
Spoorzoeker	96
Een kijkje in de hemel	99
Losgescheurd	101
Als de bazuin klinkt	104
Driemaal is scheepsrecht	106
Een autobrug	109
Manieren van rouw	111
De zegen van een langetermijnuitzending	114
Kerst	117
Nawoord	120
Dankwoord	123
Bijlage	126

Voorwoord

God is overal

Ingewikkeld, hoor, uitgezonden worden naar Jeruzalem. Aan beide zijden van de muur werken. Totaal verschillende mensen leren kennen. Medegelovigen vinden en met hen optrekken, maar ook in gesprek gaan met andersgelovigen. Samen met de Kerk van Christus Zijn gezicht laten zien in die gebroken wereld van het 'Heilige Land'. En dan ook nog – misschien wel het lastigste – er zijn voor zoveel aanwaaiende Nederlanders met hun stevige meningen en soms ... hun eenzaamheid.

Ilja en Marleen deden het, samen met hun kinderen Marieke en Niels. Ze deden het in geloof en in gebed. Ik heb het als een zegen ervaren dat de Protestantse Kerk, dat Kerk in Actie, dat ik persoonlijk bij deze uitzending betrokken mocht zijn.

Het was lang niet altijd makkelijk. Lokale spanningen eisten soms hun tol, evenals onbegrip vanuit Nederland. Maar dat is niet de focus van dit boek. Dit gaat over hun belevenissen. De grondtoon is steeds positief, want: op de berg en in het dal, God is overal.

Nadat plotseling en volkomen onverwacht Ilja was overleden, kwamen we heel dicht bij elkaar. Ik reisde naar Jeruzalem om namens Kerk in Actie bij de herdenkingsdiensten te zijn in de Redeemer Church in de Oude Stad van Jeruzalem en in het Bethlehem Bible College in Bethlehem.

Toen werd mij duidelijk wat een impact het werk van deze twee mensen had gehad. Van allerlei kanten waren mensen naar de diensten gekomen. Mensen die anders misschien nooit zomaar een ruimte met elkaar zouden delen, deden dat nu wel. Ze stonden om Marleen en de kinderen heen en rouwden met hen om het verlies van Ilja.

Indrukwekkend wat je met een opgewekt geloof kunt doen bij zowel Joden als Palestijnen. Daar getuigen de blogs van Ilja en Marleen van, daar getuigt heel dit boek van. Het geeft een beetje vrede in het leven van mensen. Want op bergen en in dalen, ja, overal is God.

Feije Duim

Voormalig relatiebeheerder Kerk in Actie

Hoevelaken, 15 april 2019

Leeswijzer

Voor je ligt mijn dagboek over Jeruzalem. Daarin schrijf ik over wat we als gezin de eerste vier jaar van onze uitzending naar het Heilige Land hebben meegemaakt. Vier jaar is ongeveer veertig maanden. Dat heb ik in veertig dagen willen overbrengen.

Die veertigdagentijd is niet voor niets gekozen. De periode waarover ik schrijf, is een van de meest ingrijpende periodes geweest in mijn leven tot nu toe. Dit is geen roman die je lekker in één adem uitleest, maar een dagboek vol intensieve verslagen. Misschien is het zelfs geschikt als meditatief document voor de lijdenstijd. Elk hoofdstuk bevat zoveel informatie en gedachten dat je gerust per dag op één hoofdstuk kunt kauwen. Ik raad je aan die tijd er ook voor te nemen. Alleen op die manier komt dit dagboek echt tot zijn recht.

Schrijven over het onderwerp Israël/Palestina is nogal heikel. Insiders herkennen iemands visie op dit land meteen door de namen die hij of zij gebruikt: Judea en Samaria, de Westbank of Palestina, betwist dan wel bezet gebied, Arabische Israël's of Palestijnen... Het laat hun direct zien waar iemand politiek of theologisch gezien staat, en of daar wel of niet mee verder valt te praten. Mijn dagboek is geen politiek verslag of uitgewerkte theologie over Israël. Ik heb geprobeerd zo goed mogelijk naar *mensen* te luisteren, van welke achtergrond ook, en waar mogelijk een verbinding te leggen met God. In zoverre kan dit dagboek ook worden gezien als theologie in menselijke verhalen. Om ieder mens vanuit zijn of haar eigen perspectief recht te doen, heb ik daarom de terminologie overgenomen die mensen zelf gebruiken. Dat kan voor jou als lezer verwarrend overkomen, maar dat is deel van de werkelijkheid hier. In het Midden-Oosten kun je niet weggkomen met een simpel wereldbeeld. Iemand zei eens: 'Als mensen hier twee weken zijn, willen ze een boek schrijven. Zijn ze er twee maanden, dan wordt het een artikel, zijn ze er twee jaar, dan zwijgen ze liever, omdat ze eindelijk door hebben hoe complex het eigenlijk is.'

Een ander punt van aandacht is het gebruik van Jood en jood. Volgens de Nederlandse spellingsregels schrijf je Jood met een hoofdletter als het gaat om Joden als volk naast Engelsen, Amerikanen en Nederlanders. Als je spreekt over jodendom en jood in religieuze zin,

dan hoor je het met een kleine letter te schrijven. In de praktijk is deze lijn echter niet altijd zo zwart-wit, omdat Joden zelf soms nonchalant omgaan met het verschil tussen hun religie en hun bevolkingsgroep. Er zijn ook zoveel verschillende soorten Joden/joden. Voor het gemak 'Joden' altijd met een hoofdletter schrijven, kan ook niet in het Nederlands, omdat je dan, wanneer het gaat om interreligieuze dialoog, een ongelijk rijtje krijgt van Joden, christenen en moslims. Daarom kan ik zelfs binnen een hoofdstuk soms wisselen van Jood naar jood en omgekeerd. Ook moet nog opgemerkt worden dat ik uit privacyoverwegingen alle namen heb veranderd, zodat niet te herkennen is over wie het gaat. Van een paar personen heb ik toestemming gekregen wél hun volledige naam te gebruiken.

Ten slotte: het lezen van dit boek zal je kijk op wat er in het Heilige Land gebeurt verder inkleuren. Mijn wens is dat dit bij jou en in de hele kerk zal leiden tot een grotere liefde voor ieder mens, een dieper geloof in Christus en tot meer gebed voor dit zo complexe land vol mensen die op zoek zijn naar echte vrede.

Marleen Anthonissen-van der Louw
Jeruzalem, maart 2019

Inleiding

Doorwerth, december 2013

Ik zit te grijnzen boven mijn papier. Het leven kan raar lopen. Vroeger was ik zo'n braaf meisje met twee lange vlechten dat van boeken lezen en viool spelen hield. Nee, avontuur was niets voor mij... Als ik terugkijk op mijn leven, zie ik echter een ontzettend avontuurlijke levensloop. Een die ik zelf vooraf niet had kunnen uitstippelen.

Met God op weg

De kern van het geloof is dat je God liefhebt boven alles, en je naaste als je zelf. Dat ben ik al vrij jong serieus gaan nemen. En dat bleek totaal niet saai! Gods roepstem bracht mij namelijk na mijn studie klassieke talen zes maanden naar een opvangcentrum in Oosterbeek, waar ik beter naar mensen leerde luisteren. Daarna vloog ik naar Pakistan, waar ik Afghaanse vluchtelingen van nabij mocht ondersteunen in hun door auteur Khaled Hoesseini zo treffend beschreven situatie. Terug in Nederland bezocht ik, naast mijn baan als docent in Rotterdam, elke week vluchtelingen in het asielzoekerscentrum en raakte ik bevriend met mensen uit allerlei culturen.

Toen ik Ilja had leren kennen, gingen we samen een maand naar Oezbekistan om daar te helpen bij de renovatie van een kindertehuis. Dat 'samen daar' beviel zo goed, dat we dit voor langere tijd wilden doen. Na ons huwelijk mochten we als Bijbelvertalers aan de slag in Kazachstan via de Gereformeerde Zendingbond. Daar leerden we van binnenuit de Sovjet-mentaliteit kennen, zagen we hoe de geheime dienst werkt en deden we relaties op voor het leven. Nee, het was niet altijd makkelijk. Ik herinner me nog goed hoe koud en somber het daar in de winter kon zijn, hoe ik met onze baby over de spekgladde straten glibberde, en hoe hopeloos de mensen vaak waren te midden van hun gebroken familiesituatie. Maar we leerden er heel afhankelijk te zijn van God en zagen regelmatig Zijn leiding in de mensen om ons heen. Dat is in Nederland niet zo snel zichtbaar door de maakbaarheid en overgeorganiseerdheid van de samenleving.

Het was dan ook niet verwonderlijk dat we vier jaar na onze terugkeer uit Kazachstan op een warme zomeravond in de Duitse bergen aan elkaar vroegen: ‘Wat zou jij het liefste willen in je leven?’ We hadden de kinderen op bed gelegd, en in de rust van de uitgestrekte gele graanvelden belden we elkaar dat we allebei opnieuw wilden worden uitgezonden. Onze gemeente verwees ons door naar de officiële uitzendorganisaties van de Protestantse Kerk. Zo zaten we in de loop van dat jaar bij de Gereformeerde Zendingbond en bij Kerk in Actie aan tafel met de vraag: ‘Hebben jullie een plek voor ons?’ Een vraag die makkelijker is gesteld dan beantwoord. We gingen een traject in van geduld, eindeloos geduld en nog veel meer geduld. Want in een kantoor een idee opperen is nog niet hetzelfde als de praktische uitwerking daarvan, met visum en al. Uiteindelijk kwam Kerk in Actie in het voorjaar van 2013 met het aanbod voor Ilja om als onderwijsadviseur en docent aan het Bethlehem Bible College te gaan werken, ik mocht als pastoraal werker voor Nederlanders aan de slag bij de Redeemer Church in de Oude Stad van Jeruzalem.

Opnieuw op pad

Dat klonk natuurlijk fantastisch, zo’n aanbod naar Jeruzalem en Bethlehem. ‘Net een kinderbijbelverhaal’, zei een collega van Ilja. Dat vonden onze kinderen Marieke (7) en Niels (5) ook; ze hadden gelijk zin om te verhuizen. Maar we hebben lang getwijfeld of we dat zélf wel wilden. Israël/Palestina, daar zeg je nogal wat... Van alle discussies in de kerk is dit de felste. De artikelen die hierover worden geschreven, de duidelijke standpunten en al die boeken over Israël-theologie zijn overweldigend. En dan de lokale politieke situatie van onderling conflict en oorlogen. Ilja en ik hebben er lang en veel over gepraat: hoe kunnen wij, eenvoudige leraren die alleen maar anderen willen helpen, ons in dit wespennest begeven?

Mijn gedachten flitsen terug naar mijn studententijd, waarin ik als twintigjarige pro-Israël-gelovige felle discussies voerde met mijn studentiegenote, die contacten had met gevluchte Palestijnen. Ik kon de feiten die zij inbracht, de beelden uit de media en het leed van die mensen niet ontkennen, maar wilde ook niet Gods liefde voor Zijn volk loslaten, waarover de Bijbel zo duidelijk spreekt. Lang bleef ik zitten in de spagaat van die twee kampen, totdat God Zelf me op een keer bepaalde bij de geschiedenis van Israël. In mijn stille tijd las ik het Bijbelboek Koningen. Door de steeds terugkerende zin ‘een koning die Israël zondigen deed’ wees God me erop dat Hij Zijn volk liefheeft, maar hun zonde

haat. Dat verdoezelt de Bijbel nergens. Bij Hem gaan liefde en rechtvaardigheid hand in hand: Hij geeft beloften én waarschuwingen. Zijn liefde maakt niet blind, maar heilig. En God is niet veranderd. Hierdoor besepte ik opnieuw dat God naar het hart van mensen kijkt, dat Hij alle mensen in hun gebrokenheid en zondigheid op het oog heeft en hen uitnodigt naar Hem toe te komen voor vergeving, genezing en verandering. Dáárvóór bidden is Israël tot zegen zijn! Maar dat evangelie geldt ook voor Palestijnen en Nederlanders. Sindsdien noem ik altijd, als ik voor Israël bid, zowel Joden als Palestijnen in mijn gebed. Bijzonder dat ik er nu zelf naartoe mag. Deze uitzending lijkt haast een antwoord op mijn eigen gebeden. Als extra bevestiging gaven verschillende dominees tijdens drie opeenvolgende kerkdiensten Psalm 122 vers 1 op: *Jeruzalem dat ik bemin, wij treden uwe poorten in.* God sprak wel heel erg duidelijk. Dat gaf ons het vertrouwen dat Hij deze volgende stap ook met ons mee zou gaan.

Er zijn voor anderen

Tijdens de voorbereiding voor onze uitzending hebben we meer zicht gekregen op de complexiteit van de situatie. We hebben onder meer gesproken met de consul van de Israëlische ambassade en een vrouw uit de Palestijnse gebieden. Het raakte ons om uitgebreid beide kanten van het verhaal te horen. Daardoor snap je beter wat mensen beweegt (angst, aangedaan onrecht, de betekenis van het land voor iemands identiteit) en hoe ongelooflijk complex hun situatie is. Palestijnen zelf zeggen gekscherend: 'Als je denkt te begrijpen hoe het precies zit, is het je niet goed uitgelegd.' Een deel van die complexiteit zit hem erin dat veel lokale mensen zijn getraumatiseerd door het verre of meer recente verleden. Je hoort hun angst en soms ook hun eenzijdigheid. Zo kunnen ze voor zichzelf een werkelijkheid creëren die behapbaar is. Dat is pijnlijk, maar o zo begrijpelijk. Hoe zouden we zelf in zo'n situatie reageren?

Ook hebben we ruim de gelegenheid gehad met verschillende Nederlandse organisaties te spreken die betrokken zijn bij Israël en Palestina. Daar zijn we blij mee. We hebben gesproken over Jezus' opdracht: vanuit dienstbaarheid aan Hem bouwen aan Zijn Koninkrijk door vrede te stichten, er te zijn voor degenen die lijden en de weg te wijzen naar de troost die God wil geven aan hen die erom vragen. Zoals Jezus zegt in Mattheus 7: 'Behandel anderen zoals je zelf behandeld wilt worden, want dat is de kern van de Wet en de Profeten'. We hebben niet de il-

lusie het conflict te kunnen oplossen, maar we beseffen dat je als buitenstaander op persoonlijk niveau veel kunt doen, omdat je geen deel bent van dat conflict. Je bent een vrijplaats waar mensen zichzelf kunnen zijn en hun hele verhaal mogen vertellen zonder zich veroordeeld te voelen. Daarbij willen we ze aanmoedigen om ook door Jezus' ogen naar hun medemens te kijken en niet alleen vanuit het eigen perspectief. We hopen vanuit die houding aan de slag te gaan en te blijven met zowel Joden, Palestijnen als Nederlanders.

Vanuit Schagen, onze uitzendende gemeente, hebben we tijdens de uitzenddienst de opdracht meegekregen onze ervaringen te delen met de kerk in Nederland. Dat is de reden waarom ik schrijf.

DAG 1 In Jeruzalem

Jeruzalem, 24 maart 2014

We zijn er, in Jeruzalem. Het duurde even omdat het weer niet meewerkte.

We hadden vanuit Nederland een heleboel documenten voor ons visum opgestuurd naar de Redeemer Church, de Lutherse kerk in de Oude Stad waaraan we verbonden zijn en van waaruit we de komende jaren mogen werken. De ‘visumman’ van de Redeemer Church moest die papieren in Jeruzalem afgeven bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Maar op die dag sneeuwde het opeens – zeer ongebruikelijk in Jeruzalem. Iedereen was in rep en roer en veel instanties waren dicht vanwege onbegaanbare straten. De nieuwe afspraak kon pas twee maanden later worden ingepland.

Weersverwachting

Op 14 maart 2014, de dag van onze aankomst in Israël, was het weer trouwens opnieuw van slag. Omdat het in Nederland opmerkelijk warm was voordat we vertrokken, stapten we in Israël hoopvol gekleed in zomerjacks uit het vliegtuig. Maar wát was het koud! De eerste drie dagen was het 10 °C en regende het pijpenstelen.

We sjouwden kleumend en niezend door Jeruzalem om ons leven hier op te starten. We zochten naar een huis, openden een bankrekening en moesten nu zelf onze opwachting maken bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Toch waren onze eerste dagen hier geen koude douche. Een van de medewerkers in de Redeemer Church begroette ons met de woorden: ‘Welkom! Wat fijn dat jullie regen hebben meegebracht uit Nederland. Het is hier zo droog geweest de afgelopen maanden. In het Midden-Oosten zegt men: “Van regen komt zegen!” Dus dat belooft wat!’ Gek, door zo’n opmerking keek ik opeens totaal anders aan tegen mijn doorweekte jas, blauwe vingers en soppende schoenen.

Tijdsverschil

We zijn hier nu twee weken, maar het lijkt al wel een half jaar. Ergens in de Bijbel staat: ‘Voor de Heer is één dag als duizend jaar’. Zo voelt dat voor mij ook sinds we hier zijn. In een andere cultuur neem je in het

begin alle indrukken namelijk zeer intens op: nieuwe mensen, andere gewoonten, onbekende bureaucratische kronkelpaden.

Vooraf de ontmoeting met mensen maakt indruk op me. Zo reed een Joodse man ons zomaar gratis naar de andere kant van de stad, hielp een Arabische vrouw ons urenlang bij de bank, en liep een ander met ons mee naar een bepaalde instantie en bepleitte daar spontaan in het Hebreeuws onze zaak. Daar waren we enorm blij mee. Want in Nederland hadden we wel taalstudie gedaan, maar door alle nieuwe indrukken kunnen we veel van wat we thuis van de taal wisten, niet meer oplepelen. Er kan alleen informatie in, niet meer uit. En we worden v  ak in het Hebreeuws aangesproken, omdat we er blijkbaar Isra  elisch uitzien – onszelf in kledingstijl aanpassen aan de lokale cultuur is iets wat we in Centraal-Azië door schade en schande hebben geleerd.

Als we toch wat Hebreeuws proberen te praten, merk ik dat mensen enthousiast worden. Je laat dan zien dat je moeite doet om te integreren. De jongen in de telecomwinkel zei al: ‘De volgende keer spreken jullie vloeiend Hebreeuws, oké?’ Was dat maar waar!

Ik kijk met verwondering naar de korte tijd die achter ons ligt en besef hoe God ons tot nu toe gezegend heeft. Mijn moeder leerde me: al gaande word je gezegend, en dat heb ik vaak mogen ervaren. Juist in een situatie waar ik niemand ken en geen routine heb, leer ik meer op God vertrouwen. In allerlei onverwachte en positieve ontmoetingen zie ik de hand van de Hemelse Vader. Dit is een van de redenen waarom ik graag in het buitenland woon.

Aan het werk

Naast alles wat we geregeld hebben om ons leven op te starten, hebben we onze neuzen natuurlijk ook al op het werk laten zien. In de eerste week zaten we bij de Propst, de Duitse leider van de Redeemer Church en mijn werkgever in Jeruzalem. Hij trok meteen zijn agenda om een flink aantal vergaderafspraken met mij in te plannen om me snel in te werken.

Nog diezelfde avond schudde Ilja handen met de directeur van het Bethehem Bible College tijdens ‘Christ at the Checkpoint’, een conferentie georganiseerd door het College. Naast veel Palestijnse christenen waren er ook honderden buitenlandse gasten aanwezig.

Tot onze verbazing en blijdschap was een van hen een oud-docent van ons. Voordat wij naar Kazachstan vertrokken, had hij ons Bijbels Hebreeuws onderwezen. Hij was een Messiasbelijdende Jood en wist zich als volgeling van Jeshua geroepen serieus te luisteren naar zijn

broeders en zusters aan de Palestijnse kant. Hij vertelde Ilja dat hij het ongelofelijk confronterend vond om tijdens deze conferentie te horen over het voortdurende lijden van de Palestijnen, in het bijzonder de christenen. Hij wist niet goed wat hij ermee aan moest, maar wilde als gelovige die last wel meedragen met de Palestijnen.

De conferentie in Bethlehem had dit jaar het thema: 'Your Kingdom Come'. Met elkaar zochten de deelnemers naar manieren om als christen bij te dragen aan het overbruggen van de kloof tussen Palestijnen en Joden. Eerder op de dag was het conflict in Bethlehem heel tastbaar geweest: achter de Muur hadden gevechten plaatsgevonden tussen betogende Palestijnse jongeren en het Israëliëse leger. De weg lag nog bezaaid met stenen en andere rommel. Een Palestijnse vrouw verzuchtte daarom dat ze oprecht uitkeek naar de wederkomst van Jezus.

Mensen hebben weleens tegen me gezegd: 'Wat prachtig dat je in Jeruzalem mag wonen!' Maar door deze eerste weken besef ik des te meer dat we niet alleen naar Jeruzalem zijn verhuisd, maar ook naar een compleet andere cultuur. Twee culturen eigenlijk, de Joodse en de Palestijnse. En naar een situatie van werkelijk conflict. Ik bid daarom dat God ons zó verder leidt dat wijzelf mensen in hún gebrokenheid tot zegen mogen zijn.

DAG 2 Pesach en Pasen

Jeruzalem, 22 april 2014

Vroeger hield ik veel van matzes: lekker met boter en suiker, of in zondere jaren met kaas en tomaat. Ik wist wel dat joden matzes speciaal met Pesach eten, maar ik had toen geen idee wat hier nog meer achter schuilging. Datzelfde gold ook voor de christelijke paasviering in het Heilige Land.

Pesach

Nu we in Jeruzalem wonen, maken we Pesach aan den lijve mee. Op straat staan lange files en in de Oude Stad is het enorm druk. Joden vanuit de hele wereld lopen hier op hun paasbest naar de Klaagmuur.

Jeruzalem: de bakermat van het jodendom en het christendom; de stad die door verschillende religies als heilig worden beschouwd; de stad die ligt in een van de meest omstreden gebieden ter wereld: Israël/Palestina.

In deze complexe stad gaat Marleen Anthonissen in 2014 wonen met haar gezin. Zij gaat werken bij de Lutherse Redeemer Church als pastoraal werker voor de Nederlandse gemeenschap. Haar man Ilja gaat aan de slag als onderwijsadviseur en docent aan het Bethlehem Bible College.

In *Dagboek uit Jeruzalem* geeft Marleen een kijkje in het dagelijks leven daar. Hoe is het om als Nederlands gezin te leven en te werken in een conflictgebied met twee culturen: de Joodse en Arabische? In veertig dagen neemt Marleen de lezer mee door ruim vier turbulente jaren in het Heilige Land. Het plotselinge overlijden van haar man Ilja in 2017 is daarin het meest ingrijpende moment geweest met de grootste gevolgen voor hun gezin.

Marleen Anthonissen-van der Louw (1972) werd in 2014 met haar gezin door *Kerk in Actie* uitgezonden naar Israël. Eerder werkte ze al in Pakistan, Oezbekistan en Kazachstan. Ze schreef columns voor o.a. het *Nederlands Dagblad* en het *NRC* en was te gast bij het EO-programma *Het Vermoeden*.

‘Mijn wens is dat het lezen van *Dagboek uit Jeruzalem* bijdraagt aan een grotere liefde voor ieder mens, een dieper geloof in Christus en meer gebed voor dit zo complexe land vol mensen die op zoek zijn naar echte vrede.’

MARLEEN ANTHONISSEN

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT